

نقش پنج عامل بزرگ شخصیت در پیش‌بینی بهزیستی روانشناختی

رضا دستجردی^۱، ولی‌اله فرزاد^۲، پروین کدیور^۳

چکیده

زمینه و هدف: بهزیستی روانشناختی به عنوان رشد استعدادهای واقعی هر فرد تعریف می‌شود. صفات شخصیتی از جمله متغیرهای مهم در تبیین رفتار در نظر گرفته می‌شوند. مطالعه حاضر با هدف ارزیابی نقش پنج عامل بزرگ شخصیت (سازگاری، وظیفه‌شناسی، روان رنجورخوبی، پذیرش و برون‌گرایی)، در پیش‌بینی مؤلفه‌های بهزیستی روانشناختی (پذیرش خود، تسلط محیطی، روابط مثبت با دیگران، هدفمندی در زندگی، رشد فردی و استقلال) انجام شد.

روش تحقیق: در این مطالعه توصیفی از نوع همبستگی، نفر (۲۳۶ دختر و ۲۰۴ پسر) بر اساس روش نمونه‌گیری خوش‌های از کل دانش‌آموزان دبیرستانی شهر بیرجند انتخاب شدند.داده‌ها با استفاده از پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت و مقیاس بهزیستی روانشناختی جمع‌آوری و با استفاده از نرم‌افزار SPSS (ویرایش ۱۵) و روش رگرسیون همزمان در سطح معنی‌داری $P < 0.05$ تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها: صفت سازگاری، مؤلفه روابط مثبت با دیگران و پذیرش خود را پیش‌بینی نمود. صفت وظیفه‌شناسی، مؤلفه استقلال را پیش‌بینی نمود. صفت روان رنجورخوبی، مؤلفه‌های استقلال، روابط مثبت با دیگران، رشد فردی و هدفمندی در زندگی را پیش‌بینی نمود. صفت پذیرش، مؤلفه‌های تسلط محیطی، استقلال، رشد فردی، هدفمندی در زندگی و پذیرش خود را پیش‌بینی نمود. ضرایب بتا نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی هر شش مؤلفه بهزیستی توسط برون‌گرایی بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به نقش با اهمیت صفات شخصیتی در پیش‌بینی مؤلفه‌های بهزیستی روانشناختی، توجه بیشتر به نقش جایگاه‌های تربیتی در پرورش شخصیت ضروری است.

واژه‌های کلیدی: شخصیت، بهزیستی روانشناختی، دانش‌آموزان

مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، ۱۳۹۰: ۱۸(۲): ۱۲۶-۱۳۳

دریافت: ۱۳۸۹/۰۹/۲۳ اصلاح نهایی: ۱۳۹۰/۰۶/۰۵ پذیرش: ۱۳۹۰/۰۶/۰۶

^۱ نویسنده مسؤول، مرتبه، دانشگاه علوم پزشکی بیرجند، دانشجوی دوره دکتری روانشناسی، بیرجند، ایران
آدرس: بیرجند- خیابان غفاری- دانشگاه علوم پزشکی بیرجند

تلفن: ۰۹۱۵۵۶۱۳۱۰۲- نمبر: ۰۵۶۱-۴۴۳۷۸۸۷ پست الکترونیکی: dastdjerdi@yahoo.com

^۲ استادیار، دانشکده روانشناسی، دانشگاه تربیت معلم تهران، ایران
^۳ استاد، دانشکده روانشناسی، دانشگاه تربیت معلم تهران، ایران

مقدمه

در نظر گرفته می‌شود. Pekrun و همکاران صفات شخصیت را یکی از منابع درون‌فردی اثرگذار بر بهزیستی و تجارب تحصیلی معرفی می‌کنند (۱۰). این الگو مشتمل بر پنج عامل نسبتاً پایدار روان رنجورخوبی، برون‌گرایی، پذیرش، سازگاری و وظیفه‌شناسی است (۱۱). روان رنجورخوبی، به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنفس، خصوصت، تکانش‌وری و عزت نفس پایین بر می‌گردد؛ در حالی که برون‌گرایی به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت‌طلبی و پرانرژی بودن اشاره می‌کند. پذیرش به تمایل فرد برای کنچکاوی، انعطاف‌پذیری و خردورزی اطلاق می‌شود؛ در حالی که سازگاری تمایل فرد برای بخشندگی، مهربانی، سخاوت و هم‌دلی را نشان می‌دهد؛ سرانجام این که وظیفه‌شناسی به تمایل فرد برای منظم بودن، کارا بودن، خود نظم‌بخشی، پیشرفت‌مداری و منطقی بودن اطلاق می‌گردد.

Wood و همکاران رابطه بین روان‌رنجورخوبی با همه ابعاد بهزیستی روانشناختی را منفی گزارش نمودند؛ این رابطه در خصوص پذیرش، مسؤولیت‌پذیری و برون‌گرایی، با بهزیستی مثبت و معنی‌دار بود. صفت سازگاری با استقلال، تسلط محیطی، پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران و رشد فردی رابطه‌ای مثبت و معنی‌دار و با هدف در زندگی رابطه منفی نشان داد (۱۲).

یکی از عوامل اثرگذار بر آسیب‌پذیری یا بهزیستی افراد، صفات شخصیت آنها است (۱۳). صفات شخصیت از طریق اثرگذاری بر تفسیر فرد از رویدادهای محیطی، فرایند انطباق و سلامت روان‌شناختی و جسمی را تخریب و یا تسهیل می‌کند (۱۴، ۱۵). نتایج سایر مطالعات نشان داده است که از بین پنج عامل بزرگ شخصیت، برون‌گرایی و روان رنجورخوبی، قوی‌ترین بیش‌بینی کننده‌های وضعیت بهزیستی افراد می‌باشند (۱۶، ۱۷).

سازگاری و وظیفه‌شناسی ممکن است به علت پاداش‌های محیطی باشند. یعنی افرادی که سازگار و وظیفه‌شناس هستند، تقویت‌کننده‌های مثبت بیشتری را از

علم روانشناسی تاکید بیشتری بر بیماری در مقایسه با سلامت، ترس در مقایسه با شهامت و پرخاشگری در مقایسه با عشق داشته است (۱). مروری بر مقالات منتشر شده در یکصد سال گذشته (از ۱۹۰۷ تا ۲۰۰۷) نشان می‌دهد که در مقایسه با ۷۷۶۱۴ مقاله منتشرشده پیرامون تنفس، ۴۴۶۷۴ مقاله درباره افسردگی و ۲۴۸۱۴ مقاله پیرامون اضطراب، فقط ۶۴۳۴ مقاله درباره بهزیستی بوده است (۲)؛ با این وجود، در سال‌های اخیر پژوهشگران به طور روزافزونی به مطالعه بهزیستی ذهنی و روانشناختی علاقمند شده‌اند (۱، ۳-۶).

بهزیستی روانشناختی به عنوان رشد استعدادهای واقعی هر فرد تعریف می‌شود (۲) و مفهومی چند مؤلفه‌ای شامل موارد ذیل می‌باشد (۸، ۷)：

۱- پذیرش خود: یعنی نگرش مثبت به خود و پذیرش جنبه‌های مختلف خود مانند ویژگی‌های خوب و بد و احساس مثبت درباره زندگی گذشته

۲- روابط مثبت با دیگران: احساس رضایت و صمیمیت از رابطه با دیگران و درک اهمیت این وابستگی‌ها

۳- استقلال: احساس استقلال و اثرگذاری در رویدادهای زندگی و نقش فعال در رفتارها

۴- تسلط بر محیط: یعنی حس تسلط بر محیط، کنترل فعالیت‌های بیرونی و بهره‌گیری مؤثر از فرصت‌های پیرامون

۵- زندگی هدفمند: داشتن هدف در زندگی و باور این که زندگی حال و گذشته معنی‌دار است.

۶- رشد شخصی: احساس رشد با دوام و دستیابی به تجربه‌های نو به عنوان یک موجود دارای استعدادهای بالقوه پژوهش‌ها نشان می‌دهند که تلاش‌های به عمل آمده به منظور تبیین مفهوم بهزیستی، بر نقش شاخص‌های بهزیستی در دو سطح برون و درون فردی متمرکز است (۹). الگوی پنج عامل بزرگ شخصیت به عنوان چارچوبی با اهمیت در درک ساختار رفتار آدمی، مورد توجه پژوهشگران بوده و اکنون نیز هر کجا به دنبال تبیین رفتار هستند، به عنوان یک متغیر مهم

مدارس به روش تصادفی صورت گرفت. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه پنج عاملی و مقیاس‌های بهزیستی روانشناختی استفاده شد (۲۱، ۲۲). پرسشنامه پنج عاملی شخصیت شامل ۴۴ سؤال است که بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای از کاملاً مخالف = ۱ تا کاملاً موافق = ۵ درجه‌بندی می‌شود. ضرایب الگای کرونباخ برای وظیفه‌شناسی ۸۵/۰، روان رنجورخویی ۸۴/۰، پذیرش ۷۶/۰، برون‌گرایی ۷۳/۰ و سازگاری ۶۰/۰ گزارش شده است (۲۳).

برای سنجش بهزیستی روانشناختی از مقیاس ۸۴ سؤالی استفاده شد. این پرسشنامه دارای شش مقیاس است که هر مقیاس ۱۴ سؤال دارد و پاسخ به هر سؤال بر روی یک طیف ۶ درجه‌ای (از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) مشخص می‌شود. ضریب پایایی به روش بازآزمایی مقیاس بهزیستی روانشناختی ۸۲/۰ و خرده مقیاس‌های پذیرش خود، روابط مثبت با دیگران، خودمختاری، تسلط بر محیط، زندگی هدفمند و رشد شخصی به ترتیب ۷۱/۰، ۷۷/۰، ۷۸/۰، ۷۷/۰ و ۷۸/۰ گزارش شده است (۲۴).

برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS (ویرایش ۱۵) و روش رگرسیون به شیوه همزمان در سطح معنی‌داری $P < 0.05$ استفاده شد.

دیگران دریافت می‌کنند و بنابراین ممکن است بهزیستی ذهنی بالاتری را تجربه کنند (۱۸).

این واقعیت در خور توجه است که امروزه در حدود ۲۵٪ تا ۳۰٪ از کل جمعیت هر جامعه به تحصیل اشتغال دارند و ۲۰٪ تا ۲۵٪ از دوره زندگی انسان‌ها در تربیت و کسب شایستگی در مدرسه می‌گذرد (۱۹). مدارس و دانشگاه‌ها نه تنها باید مسؤولیت آموزش و تربیت رسمی دانش‌آموزان و دانشجویان را بپذیرند، بلکه باید برای رشد در همه ابعاد و بویژه در آنچه کیفیت زندگی و بهزیستی نامیده می‌شود نیز کوشما باشند. یادگیرندگان را نباید فقط برای کسب نمرات خوب در محیط‌های آموزشی تغییر کرد، بلکه باید برای یادگیری و رسیدن به زندگی خوب نیز یاری شوند (۲۰).

این که شخصیت، محور اساسی بحث در زمینه‌های مانند یادگیری، انگیزه، درک، تفکر، عواطف و احساسات، هوش سلامت و مواردی از این قبیل است، نه تنها تحقیق در بسیاری از حوزه‌های مذکور را بر انگیخته است، بلکه بسیاری از پژوهش‌های معاصر را روی صفات شخصیتی، بهزیستی روانشناختی و عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان متمرکز نموده است. هدف این پژوهش بررسی نقش صفات شخصیت، در پیش‌بینی بهزیستی روانشناختی دانش‌آموزان است.

یافته‌ها

شرکت‌کنندگان در این مطالعه ۴۳۶ نفر از دانش‌آموزان دیبرستان‌های شهر بی‌رجند بودند؛ از این تعداد ۲۳۲ نفر (۵۶٪) دختر و ۲۰۴ نفر (۴۴٪) پسر بودند. میانگین و انحراف‌معیار سن شرکت‌کنندگان در مطالعه 15 ± 2 سال بود. برای مقایسه دانش‌آموزان دختر و پسر در هر یک از صفات شخصیت و مؤلفه‌های بهزیستی روانشناختی، میانگین و انحراف‌معیار داده‌های مذکور در جدول ۱ ارائه شده است.

برای بررسی نقش صفات شخصیت در پیش‌بینی مؤلفه‌های بهزیستی روانشناختی، از تحلیل رگرسیون همزمان

روش تحقیق

مطالعه حاضر یک تحقیق توصیفی، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر بی‌رجند (۸۹۷۰ نفر) بودند.

حجم نمونه بر اساس مطالعات قبلی و متغیرهای موجود ۳۸۰ نفر به دست آمد. به منظور جبران ریزش احتمالی، این تعداد به ۵۰۰ نفر افزایش یافت.

برای انتخاب گروه نمونه، از روش خوش‌های چندمرحله‌ای استفاده شد. ابتدا شهر به پنج منطقه جغرافیایی تقسیم شد؛ سپس از هر منطقه چند مدرسه انتخاب و نمونه‌گیری درون

پذیرش و برون‌گرایی توان پیش‌بینی مؤلفه تسلط محیطی بهزیستی روانشنختی را نشان داد. در مؤلفه استقلال، ضرایب بتای همه صفات شخصیتی معنی‌دار بود. برای مؤلفه روابط مثبت با دیگران، صفت سازگاری، روان رنجورخوبی و پذیرش؛ برای رشد فردی، عامل سازگاری، روان رنجورخوبی، پذیرش و برون‌گرایی؛ برای هدفمندی، عامل روان رنجورخوبی و پذیرش و برای پذیرش خود، عامل سازگاری، روان رنجورخوبی، پذیرش و برون‌گرایی دارای ضرایب بتای معنی‌داری بودند.

استفاده گردید. جدول ۲ ماتریس همبستگی داده‌ها را نشان می‌دهد. ضرایب همبستگی به دست آمده، نشان‌دهنده ارتباط قوی بین پنج عامل بزرگ شخصیت مؤلفه‌های بهزیستی روانشنختی است.

برای این که مشخص شود آیا وجود همبستگی بین متغیرهای شخصیت و بهزیستی روانشنختی به معنی توان پیش‌بینی کنندگی عوامل شخصیت است، تحلیل رگرسیون به شیوه همزمان انجام گرفت که نتایج آن در جدول ۳ نشان داده شده است. از پنج صفت شخصیتی، روان رنجورخوبی،

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار ویژگی‌های شخصیتی و بهزیستی روانشنختی در دو گروه دختر و پسر

متغیر	ابعاد متغیرها	دانشآموزان دختر (۲۳۲ نفر)	دانشآموزان پسر (۲۰۴ نفر)
پنج عامل بزرگ شخصیت	روان رنجورخوبی برون‌گرایی پذیرش سازگاری وظیفه‌شناسی	۲۳/۶۱±۷/۷۰ ۲۱/۰۸±۷/۷۵ ۳۲/۱۱±۹/۸۶ ۲۷/۷۱±۶/۹۲ ۲۷/۶۲±۸/۶۶	۲۲/۶۸±۸/۶۴ ۲۹/۳۱±۷/۹۴ ۳۱/۳۳±۸/۹۸ ۲۸/۳۳±۷/۸۶ ۲۷/۶۸±۸/۳۹
بهزیستی روان‌شنختی	پذیرش خود تسلط محیطی روابط مثبت با دیگران هدفمندی در زندگی رشد فردی استقلال	۵۰/۵۶±۱۵/۳۰ ۴۶/۱۸±۱۵/۷۵ ۳۹/۳۵±۱۴/۵۰ ۴۳/۲۶±۱۵/۸۵ ۵۳/۸۸±۱۴/۴۵ ۴۸/۲۵±۱۳/۳۰	۵۲/۴۷±۱۶/۴۰ ۵۰/۹۲±۱۴/۷۳ ۴۶/۱۲±۱۵/۸۹ ۴۹/۱۰±۱۶/۲۲ ۵۹/۱۹±۱۱/۹۹ ۵۰/۲۵±۱۴/۱۶

جدول ۲- همبستگی‌های درونی بین صفات شخصیت و بهزیستی روانشنختی (۴۳۶ نفر)

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	
صفات شخصیت	وظیفه‌شناسی روان رنجورخوبی پذیرش برون‌گرایی سازگاری	-۰/۹۱ -۰/۸۸ -۰/۲۰ -۰/۹۱ -۰/۹۲	-۰/۱۰ -۰/۸۹ -۰/۹۱ -۰/۹۲	-۰/۸۸ -۰/۲۰ -۰/۱۶							
بهزیستی روان‌شنختی	پذیرش خود تسلط محیطی روابط مثبت با دیگران هدفمندی در زندگی رشد فردی استقلال	-۰/۸۴ -۰/۸۲ -۰/۸۶ -۰/۸۴ -۰/۸۶ -۰/۸۱	-۰/۸۴ -۰/۸۲ -۰/۸۶ -۰/۸۴ -۰/۸۶ -۰/۸۳								

در ماتریس فوق همه روابط و همبستگی‌ها با $P < 0.05$ معنی‌دار است.

جدول ۳- بتابهای استاندارد، بتابهای استاندارد شده و سطوح معنی‌داری برای تحلیل رگرسیون صفات شخصیت و بهزیستی روانشناختی

سطح معنی‌داری	بتای استاندارد	خطاهای استاندارد	بتا	متغیرهای مستقل	بهزیستی روانشناختی
N.S.*	.0/.067	.0/.154	.0/.138	سازگاری	سلط محیطی
N.S.	-.0/.021	.0/.142	-.0/.037	وظیفه‌شناسی	
P<.001	-.0/.355	.0/.122	-.0/.674	روان‌نوجوری	
P<.001	.0/.457	.0/.109	.0/.748	پذیرش	
P<.001	.0/.177	.0/.045	.0/.308	برون‌گرایی	
P<.001	.0/.425	.0/.209	.0/.789	سازگاری	استقلال
P<.001	-.0/.287	.0/.193	-.0/.465	وظیفه‌شناسی	
P<.005	-.0/.225	.0/.166	-.0/.383	روان‌نوجوری	
P<.005	.0/.321	.0/.149	.0/.471	پذیرش	
N.S.	.0/.051	.0/.061	.0/.079	برون‌گرایی	
P<.001	.0/.203	.0/.133	.0/.426	سازگاری	روابط مثبت
N.S.	.0/.052	.0/.122	.0/.095	وظیفه‌شناسی	
P<.001	-.0/.476	.0/.106	-.0/.917	روان‌نوجوری	
P<.001	.0/.208	.0/.09	.0/.346	پذیرش	
N.S.	.0/.17	.0/.039	.0/.030	برون‌گرایی	
P<.001	-.0/.253	.0/.191	-.0/.458	سازگاری	رشد فردی
N.S.	-.0/.005	.0/.176	-.0/.009	وظیفه‌شناسی	
P<.001	-.0/.543	.0/.152	-.0/.900	روان‌نوجوری	
P<.005	.0/.256	.0/.134	.0/.366	پذیرش	
P<.001	.0/.428	.0/.056	.0/.650	برون‌گرایی	
N.S.	.0/.138	.0/.169	.0/.303	سازگاری	هدفمندی
N.S.	.0/.170	.0/.156	.0/.326	وظیفه‌شناسی	
P<.001	.0/.303	.0/.135	-.0/.608	روان‌نوجوری	
P<.001	.0/.284	.0/.120	.0/.493	پذیرش	
N.S.	.0/.015	.0/.050	.0/.027	برون‌گرایی	
P<.001	.0/.337	.0/.136	.0/.721	سازگاری	پذیرش خود
N.S.	.0/.034	.0/.125	.0/.045	وظیفه‌شناسی	
P<.005	-.0/.121	.0/.108	-.0/.238	روان‌نوجوری	
P<.001	.0/.395	.0/.096	.0/.669	پذیرش	
P<.001	.0/.207	.0/.040	.0/.371	برون‌گرایی	

N.S.: بدون تفاوت معنی‌دار آماری.

بحث

گذاشته و تفسیر آنها را از رفتار افرادی که با آنها در ارتباط هستند، مثبت نماید. صفات شخصیت از طریق اثرگذاری بر تفسیر فرد از رویدادهای محیطی، فرایند انطباق و سلامت روان‌شناختی و جسمی را تخریب و یا تسهیل می‌کند (۱۴). وقتی فردی در روابط بین فردی مؤثر باشد، نوع نگاه و تفسیرش از خود نیز تغییر می‌کند و بنابراین پذیرش خود به

بر اساس نتایج این مطالعه صفت سازگاری، مؤلفه‌های استقلال، رشد فردی، روابط مثبت با دیگران و پذیرش خود را پیش‌بینی می‌کند. افرادی که سازگاری در آنان قوی باشد، بخشندگی، مهربانی، سخاوت و همدلی نشان می‌دهند؛ این ویژگی‌ها می‌تواند بر نوع نگرش فرد نسبت به دیگران اثر

نتیجه بهزیستی روانشناختی را خدشه دارسازد. در این مطالعه، صفت پذیرش نیز توانست همه مؤلفه‌های سلط محيطي، استقلال، روابط مثبت با ديگران، رشد فردي، هدفمندي در زندگي و پذيرش خود را به صورت مثبت پيش‌بيني نماید. پذيرش، به تمایل فرد برای کنجکاوی، عشق به هنر، هنرمندي، انعطاف‌پذيری و خردورزی اطلاق می‌شود؛ چنین يافته‌های اين نكته را به ذهن متباردار می‌سازد که وقتی اين ويژگي در فردي قوى باشد، می‌تواند بر گستره روابط اجتماعي، فراهم نمودن زمينه‌های رشد شخصي و خوش‌بیني اثر گذاشته، با ارضاي نيازهای اساسی روانشناختي، ابعاد مختلف فردي را تحت تأثير قرار دهد، سبب عملکرد تحصيلي مطلوب و رشد باورهای خود کارامدی در فرد گردد.

نتایج اين مطالعه نشان داد که برون‌گرایي مؤلفه‌های پذيرش خود، رشد فردي و سلط محيطي را پيش‌بینی می‌نماید؛ اين نتیجه با يافته‌های پژوهش‌های قبلی همخوانی دارد (۱۶-۱۸). برون‌گرایي به تمایل فرد برای مثبت بودن، جرأت طلبی، پر انرژي بودن و صميمی بودن اشاره می‌کند. افراد برون‌گرا مردم‌آمiz و معاشرتی هستند و هرچه گستره شبکه روابط اجتماعي بيشتر باشد، بهزیستي روانشناختي نيز افزایش می‌يابد.

نتیجه‌گیری

شخصيت يكی از مهمترین پيش‌بینی‌کننده‌های سلامت و موفقیت هر فرد می‌باشد و شکل‌گیری شخصیت از هر دو عامل وراثت و محیط به صورت تعاملی اثر می‌پذیرد؛ تقویت ساختارهای تربیتی خانواده، تسهیل روابط و الگوهای مناسب رفتاري در مراکز آموزشی، شغلی و اداری، توجه به نقش رسانه‌های ارتباط جمعی، توسعه زیرساخت‌های اقتصادي- فرهنگی و سیاسی و ... به عنوان عوامل محيطي می‌تواند در شکل‌گیری و پرورش شخصیت‌های سالم کمک‌کننده باشد.

عنوان يك ويژگي افراد سالم گسترش می‌يابد؛ اين افراد قادرند نگرش مثبت به خود و پذيرش واقع‌بینانه‌ای از جنبه‌های مختلف وجودی خود داشته باشند؛ اين يافته با مطالعه Wood و همکاران همخوانی دارد (۱۲).

در اين مطالعه، وظيفه‌شناسي که تمایل فرد برای منظم بودن، کارا بودن، قابلیت اعتماد و اتكا، خودنظم بخشی و پیشرفت‌مداری است، تنها مؤلفه استقلال را پيش‌بینی نمود. استقلال يعني اثرگذاری در رویدادهای زندگی و نقش فعال در رفتارها؛ بنابراین افرادی که وظيفه‌شناسي و مسؤولیت‌پذيری بالاتری دارند، در بسیاری از موقع در تصمیمات روزمره که مستلزم تصمیم‌گیری‌هایی است که در آن باید بعضی چالش‌ها و عوامل فشار آور و الزام‌کننده بیرونی را نادیده گرفت، مستقل عمل می‌کنند. افرادی که صفت شخصیتی وظيفه‌شناسي پايانی دارند، قادر نیستند وقتی تحت فشار نیروهای بیرونی قرار می‌گيرند، فارغ از اين عوامل بهترین تصمیمات مبتتی بر مسؤولیت و وظيفه را اعمال نمايند.

روان رنجورخوي، همه مؤلفه‌های بهزیستي روانشناختي را به صورت منفي پيش‌بینی نمود. Wood و همکاران رابطه بين روان رنجورخوي با همه ابعاد بهزیستي روانشناختي را منفي گزارش نمودند (۱۲). روان رنجورخوي به تمایل فرد برای تجربه اضطراب، تنش، ترحم‌جوي، خصومت، تکانش‌وري، افسردگي و عزت نفس پايان برمي‌گردد. افرادی که صفت روان رنجورخوي در آنها قوى‌تر از ساير صفات شخصیتی است، مکرراً در وضعیت‌های سلامت و بهزیستي نمرات پايان‌تری كسب می‌کنند. افراد روان رنجورخو به آنچه دارند، يا به اتفاقاتي که پيرامون آنان رخ می‌دهد، با يك ارزيايي و نگاه منفي به تفسير، نتیجه‌گيری و عمل می‌پردازنند؛ بنابراین، چنین ويژگي‌هایی می‌تواند روابط اجتماعي آنان را محدود و يا دچار آسيب کند؛ خودشکوفايي و زمينه‌های آن را سست و تضعيف نماید؛ اكتشاف برای دستيابي به هویت موفق را با تردیدهای جدی رو به رو نموده و در چنین حالتی شرایط مساعد برای رشد و بالندگی را از فرد سلب کند و در

منابع:

- 1- Myers DG. Psychology. 9th ed. New York: Worth Publishers; 2009.
- 2- Vazquez C, Hervas G, Rahona JJ, Gomez D. Psychological well-being and health. Contributions of positive psychology. Annual of Clinical and Health Psychology. 2009; 5: 15-27.
- 3- Bertocci D, Hirsch E, Sommer W, Williams A. Student mental health needs: survey results and implications for service. J Am Coll Health. 1992; 41(1): 3-10.
- 4- Hayes JA. What does the brief symptom inventory measure in college and university counseling center clients? Journal of Counseling Psychology. 1997; 44(4): 360-67.
- 5- Manthorpe J, Stanley N. Students' Mental Health Needs: Problems and Responses. 1st ed. London: Jessica Kingsley; 2002.
- 6- Roberts R, Golding J, Towell T, Weinreb I. The effects of economic circumstances on British students' mental and physical health. J Am Coll Health. 1999; 48(3): 103-109.
- 7- Ryff CD, Keyes CL. The structure of psychological well-being revisited. J Pers Soc Psychol. 1995; 69(4): 719-27.
- 8- Ryff CD, Singer B. The contours of positive human health. Psychological Inquiry. 1998; 9(1): 1-28.
- 9- Konu A, Rimpelä M. Well-being in schools: a conceptual model. Health Promot Int. 2002; 17(1): 79-87.
- 10- Pekrun R, Goetz T, Titz W, Perry RP. Academic emotions in student' self-regulated learning and achievement: A program of qualitative and quantitative research. Educational Psychologist. 2002; 37(2): 91-105.
- 11- Korotkova D, Hannah TE. The five-factor model of personality: strengths and limitations in predicting health status, sick-role and illness behavior. Personality and Individual Differences. 2004; 36(1): 187-99.
- 12- Wood AM, Joseph S, Maltby J. Gratitude predicts psychological well-being above the Big Five facets. Personality and Individual Differences. 2009; 46(4), 443-47.
- 13- Cooper CL. Theories of organizational stress. USA: Oxford University; 2000.
- 14- Kaplan HB. Psychological stress: perspectives on structure, theory, life-course, and methods. 1st ed. USA: Academic Press; 1996.
- 15- Grant S, Langan-Fox J, Anglim J. The big five traits as predictors of subjective and psychological well-being. Psychol Rep. 2009; 105(1); 205-31.
- 16- Hayes N, Joseph S. Big 5 correlate of three measures of subjective well-being. Personality and Individual Differences. 2003; 34 (4): 723-27.
- 17- Diener E, Diener M, Diener C. Factors predicting the subjective well-being of nations. J Pers Soc Psychol. 1995; 69(5): 851-64.
- 18- Fujita F, Diener E, Sandvik E. Gender differences in negative affect and well-being: the case for emotional intensity. J Pers Soc Psychol. 1991; 61(3): 427-34.
- 19- Moayyeri M T. Problems of Education. Tehran: Amir Kabir press; 2005. [Persian]
- 20- Negovan V. Dimensions of students' psychosocial well-being and their measurement: Validation of a students' Psychosocial Well Being Inventory. Europe's Journal of Psychology. 2010; 2: 85-104.
- 21- John OP, Robins RW, Pervin LA. Handbook of Personality, Theory and Research. 3rd ed. USA: The Guilford Press; 2010.
- 22- Ryff CD. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. Journal of Personality and Social Psychology. 1989 ; 57(6): 1069-81.
- 23- Shokri O, DaneshvarPour Z; Askari A. Gender Differences in Academic Performance: The Role of Personality Traits. Journal of Behavioral Sciences (JBS). 2008; 2(2): 127-42. [Persian]
- 24- Bayani AA, Kouchaki AM, Bayani A. Reliability and Validity of Ryff's Psychological Well-being Scales. Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology. 2008; 14(2): 146-51. [Persian]

The role of five big personality factors in predicting psychological well-being

R. Dastjerdi¹, V. Farzad², P. Kadiva³

Background and Aim: Psychological well-being is defined as the development of real talents of each individual. Personality traits are considered as important variables for explanation of behavior. This study was aimed to investigate the role of five big personality factors (adaptability, loyalty, neuroticism, acceptance and extraversion) in predicting components of psychological well-being (self-acceptance, environmental mastery, positive relations with other purpose in life, personal growth and autonomy).

Materials and Methods: In this correlational-descriptive study, 436 students (232 female and 204 male) were selected based on cluster sampling method from all Birjand's high schools. Data were collected by means of the five big personality factors and the psychological well-being scales. Data were analyzed by SPSS (version 15) using Linear Regression at the significant level of $P<0.05$.

Results: Adoptability trait predicted the positive relationships with others and self-acceptance. Loyalty trait predicted autonomy. Neuroticism trait, predicted autonomy, positive relationships with others, personal growth and purpose in life. Acceptation trait predicted environmental mastery, autonomy, personal growth, purpose in life and self-acceptance. Beta coefficient showed that six components of psychological well-being can be predicted by extraversion trait.

Conclusion: Regarding the important role of personality traits in predicting components of psychological well-being, more attention to the role of educational statues in development of personality is essential.

Key Words: Personality, Psychological well-being, Students

Journal of Birjand University of Medical Sciences. 2011; 18(2): 126-133

Received: January 13, 2011 Last Revised: August 27, 2011 Accepted: August 28, 2011

¹ Corresponding Author; M.Sc.in Psychology, Faculty of Paraclinic, Birjand University of Medical Sciences, Birjand, Iran
dastjerdi@yahoo.com

² Assistant Professor ,Department of Psychology, Faculty of Psychology, Tehran Teacher Training, Tehran ,Iran

³ Professor ,Department of Psychology, Faculty of Psychology, Tehran Teacher Training, Tehran ,Iran